

دومین همایش ملی افق های نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار معماری عمران، گردشگری و محیط زیست شهری و روستایی

۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۴

شهر روز ایرانی^۱

کاوه زال نژاد^۲

سید محمد شریفی^۳

مهرداد ایزک مهر^۴

کمیل کوزه گر^۵

بررسی و نقش توان های محیطی در توسعه کالبدی - فضایی شهر پارس آباد

چکیده

۱- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری
۲- نویسنده، پژوهشگر و کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری- عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس -
عضو مهندسين مشاور مازند نقش کيان و طاقستان زنده رود
«بی شک تدوین این مقاله با راهنمایی ارزنده جناب آقای مهندس کاوه زال نژاد انجام گرفته است، جا دارد به رسم ادب از این استاد فرزانه مراتب تقدیر و تشکر را به عمل آوریم.»

pazhoheshgar1391@gmail.com

نویسنده مسؤول مکاتبات ۰۹۱۱۳۹۳۵۹۳۹

- ۳- دانشجوی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس
- ۴- دانشجوی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس
- ۵- دانشجوی کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور

دومین همایش ملی افق های نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار

معماری عمران، گردشگری و محیط زیست شهری و روستایی

۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۴

توان‌های محیطی یک ناحیه را می‌توان در دو گروه عمده مورد بررسی قرار داد. این دو گروه یکی توان‌های انسانی (منابع انسانی) است، و دیگری توان‌های طبیعی (محیطی) می‌باشد. وجود پتانسیل‌های جغرافیایی و یا عدم آن در شهرهای مختلف کشور در توسعه فیزیکی - کالبدی این شهرها موضوعاتی است که همواره ذهن پژوهشگران را به خود مشغول داشته است در این میان نقش توان‌های محیطی به عنوان عاملی موثر در تغییر و گسترش کالبدی - فضایی شهر بی‌گمان یکی از مواردی هست که باید بدان پرداخته شود. هدف پژوهش حاضر تعیین میزان اثرگذاری توان‌های محیطی پیرامون شهر پارس‌آباد در گسترش کالبدی - فضایی شهر به عنوان یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار در توسعه شهر پارس‌آباد می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل مردم ساکن شهر پارس‌آباد می‌باشد. روش این مطالعه از نوع مطالعات کاربردی - توصیفی است و برای جمع‌آوری داده‌ها از آرشو سازمانها و ادارت شهر پارس‌آباد و مشاهدات میدانی برای داده‌های شهری و پرسشنامه استفاده شده است. که این داده‌ها در قالب نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و همچنین جهت آزمون فرضیات تحقیق از آزمون t تک متغیره ($T-Test$)، استفاده شده است. تحقیق حاضر نشان می‌دهد رابطه معناداری میان گسترش کالبدی - فضایی شهر پارس‌آباد با توان‌های محیطی پیرامون وجود دارد. همچنین بین توسعه فیزیکی و توپوگرافی هموار شهر پارس‌آباد نیز رابطه معنی‌داری وجود دارد. کلیدواژه‌ها: توان‌های محیطی، توسعه کالبدی- فضایی، توسعه شهری، پارس‌آباد.

مقدمه و طرح موضوع

شهر پدیده‌ای جغرافیایی است که در بستر طبیعت طی زمان شکل می‌گیرد. از این رو، سرزمین هر شهر می‌بایست در درجه نخست با اعتبار موهبت‌های طبیعی اش، پایداری و بقای انسان‌های ساکن در آن را تضمین کند. هر شهر تشخیص، هویت و ویژگیهای خاص خود را دارد و شرایط اقلیمی و جغرافیایی، توپوگرافی و چشم اندازهای طبیعی، شهرها را از یکدیگر متمایز می‌سازد. عوامل متغیر به شدت رشد شهرها را تحت تأثیر قرار می‌دهند، از این رو هر شهر باید بر اساس طرحی که با شرایط جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی آن بیشتر مطابقت دارد توسعه یابد (رحیمی، ۱۳۷۸: ۳). عوارض طبیعی مانند دشت‌ها، جلگه‌ها، آب و هوا، رودها و دریاها علت وجود و گسترش شهرها را موجب شده‌اند. می‌توان گفت دشت‌ها و جلگه‌ها بستر مناسبی برای فعالیت گروههای انسانی در کانون‌های شهری به شمار می‌روند. اقلیم مساعد و وجود رودها و دریاها می‌توانند توسعه فزاینده شهرها را موجب گردد (نظریان، ۱۳۸۱: ۱۰۶). به طوری که شهرها به تبعیت از این شرایط شکل می‌گیرند و ضمن برقراری ارتباط با یکدیگر، به رشد و توسعه خود ادامه می‌دهند. این شرایط در تعیین نقش اندازه شهرها و روستاها سهم عمده ای دارند و مناسب بودن محیط‌های جغرافیایی به صورت ناحیه ای، تأثیر به‌سزایی در روند شکل‌گیری و توسعه ی آن‌ها خواهد داشت (حسین زاده دلیر و هوشیار، ۱۳۸۵: ۲۱۷)

شهر پارس‌آباد در شمال شرق دشت مغان در غرب دریای خزر قرار گرفته و از نظر سابقه و قدمت شکل‌گیری به عنوان یک نقطه شهری از همه شهرهای استان اردبیل جوانتر است. وجود عوامل مناسب طبیعی از جمله جریان عظیم آب رودخانه ارس، زمین‌های حاصلخیز کشاورزی، توپوگرافی و شرایط آب و هوایی مناسب و عوامل انسانی و اقتصادی از جمله سرمایه‌گذاری دولت برای عمران دشت مغان، استقرار شرکت کشت و صنعت و دامپروری مغان زمینه‌پیدایش و توسعه این شهر را فراهم نموده است. رشد سریع جمعیت و توسعه شهر پارس‌آباد باعث شده است که هم‌اکنون این شهر از نظر جمعیت و وسعت دومین شهر استان بعد از شهر اردبیل بشمار رود.